

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

-Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/91/095/3603	19 juli 1991
Joegoslavië: recente ontwikkelingen			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd. Stafafdeling Inlichtingen

— Kolonel der Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3603, d.d. 19 juli 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
18/91

(Afgesloten 191200A JULI 1991)

Federale overheden

Gisteren heeft in Belgrado de reeds tweemaal uitgestelde vergadering van het voltallige federale presidium plaatsgevonden. Na afloop werd bekend gemaakt dat het presidium heeft ingestemd met de door het federale Ministerie van Defensie voorgestelde terugtrekking van de federale strijdkrachten (JNA) uit Slovenië. Deze zal volgens de betreffende verklaringen onmiddellijk beginnen en binnen drie maanden voltooid zijn. De teruggetrokken eenheden zullen worden overgebracht naar locaties in Servië en Bosnië-Herzegovina. De Sloveense strijdkrachten zullen zich zodanig opstellen dat een geordend verloop van de terugtocht van de JNA gegarandeerd wordt. Interessant is tevens dat de (beroeps)militairen van Sloveense afkomst zich binnen drie maanden moeten beraden over de vraag of zij binnen de JNA willen blijven functioneren. Zij die dit wensen, moeten dit bij rekest kenbaar maken.

Dit besluit kan zeer verstrekkende gevolgen hebben. De facto lijkt hiermee de afscheiding van Slovenië uit het Joegoslavische staatsverband te zijn gelegitimeerd. Formeel kunnen hierover pas besluiten genomen worden in het kader van te Brioni overeengekomen besprekingen omtrent de toekomstige staatsstructuur van Joegoslavië, die volgens de verklaring van het presidium aanstaande maandag tussen het presidium en de presidenten van de zes republieken zullen beginnen.

Daarbij zal zich naar verwachting nog een aantal belangrijke problemen aandienen, bijvoorbeeld met betrekking tot de financiële afwikkeling van de Sloveense afscheiding. In dit verband is dan ook van belang dat de terugtrekking van de JNA formeel gelimiteerd is "tot definitieve overeenkomsten omtrent de toekomst van Joegoslavië zijn bereikt". Met het vertrek van de JNA uit Slovenië zal echter het belangrijkste middel dat de federale autoriteiten bezaten om de Sloveense houding te beïnvloeden, verdwenen zijn. Gezien ook het feit dat vertegenwoordigers van het "Servische blok" voortdurend hebben gesteld dat de afscheiding van Slovenië onder bepaalde voorwaarden aanvaardbaar zou zijn en ook de JNA-leiding zich ongelukkig betoonde met de status van de JNA in Slovenië, lijkt de losmaking van deze republiek uit het Joegoslavische staatsverband slechts een kwestie van tijd.

Het presidiumbesluit vormt tevens een nieuwe indicatie dat Servië c.s. niet bereid zijn in te stemmen met soortgelijke maatregelen met betrekking tot Kroatië. De Servische regering heeft tot op heden consequent de afscheiding van Kroatië verworpen vanwege de grote Servische minderheid in die republiek. Door het huidige besluit lopen de belangen van Slovenië en Kroatië dermate uiteen, dat de door hen tot op heden op federaal niveau betrachte solidariteit doorbroken is. De Sloveense vertegenwoordigers op federaal niveau zullen in de nabije toekomst naar verwachting terughoudendheid betrachten om de erkenning van hun onafhankelijkheid niet in gevaar te brengen. Het is niet te verwachten dat zij zich in de huidige omstandigheden sterk achter Kroatië zullen opstellen. Ook Bosnië-Herzegovina vormt geen betrouwbare bondgenoot voor Kroatië. Weliswaar

bestaat een zekere belangenovereenkomst omdat beide republieken zich bedreigd voelen door Servische dominantie, maar Bosnische politici hebben tevens hun afkeer uitgesproken over Kroatische onderhandelingen met Servië over plannen om de buurrepubliek onderling op te delen. Dit alles doet vermoeden dat de krachtsverhoudingen in het federale presidium, die tot voor kort gebalanceerd waren, mogelijk sterk in Servisch voordeel zullen veranderen.

Deze situatie kwam reeds naar voren in de stemming omtrent het bovengenoemde presidiumbesluit, dat is aangenomen met een meerderheid van zes tegen twee. Eén van de tegenstemmers was de vertegenwoordiger van Kroatië, Mesic. Dit houdt uiteraard verband met het Kroatische verzet tegen de Servische politiek en met de vrees dat de JNA op korte termijn een aanval op Kroatië zal uitvoeren. Waarschijnlijk vreest Mesic dat ook de uit Slovenië terug te trekken eenheden, mede gezien de plaatsen waarheen zij zullen worden overgebracht, daarbij kunnen worden ingezet. De andere tegenstemmer was de vertegenwoordiger van Bosnië-Herzegovina. Zijn oppositie kan worden verklaard uit de vrees dat de etnische tegenstellingen in Kroatië ook zullen overslaan naar Bosnië-Herzegovina en uit zijn verzet tegen een vergroting van de aanwezigheid van de JNA in zijn republiek.

Kroatië

Gisteren (vóór het bovengenoemde presidiumbesluit bekend was gemaakt) heeft de defensieleiding opnieuw de beide noordelijke republieken beschuldigd van bestandsschendingen. De beschuldigingen waren weliswaar vooral tegen Slovenië gericht, maar in het licht van het bovengenoemde presidiumbesluit (dat zoals bekend is genomen op voorstel van de JNA) is het onwaarschijnlijk dat alsnog stappen tegen deze republiek worden genomen.

Tevens werd echter officieel bevestigd dat de JNA van mening is dat de het afgelopen weekeinde bevolen ontbinding van de illegale (para-)militaire organisaties met name van toepassing is op de Kroatische Nationale Garde (NG). Op grond van het afgelopen nacht verlopen ultimatum van het presidium eiste de JNA-leiding de onmiddellijke demobilisatie van de NG. Kroatië voelt zich echter bedreigd door de aan de Kroatische grenzen samengetrokken JNA-eenheden. Ook het feit dat noch door federale overheden, noch door de JNA wordt aangedrongen op de ontbinding van de gewapende organen van de Servische minderheid in Kroatië, die zich aan het Kroatische gezag onttrekt en volgens Kroatië met hulp van de JNA en Servische infiltranten de interne situatie in de republiek destabiliseert, is de Kroatische autoriteiten een doorn in het oog. Kroatië lijkt derhalve niet bereid de NG te demobiliseren.

Een aanval van de JNA op Kroatië behoort derhalve nog steeds tot de mogelijkheden. Hierbij speelt ook een rol de voortdurende toename van het etnische geweld in Kroatië, die een vreedzame oplossing van de problemen in deze republiek steeds onwaarschijnlijker maakt. In Kroatië wordt ernstig rekening gehouden met een JNA-actie. Gisteren werd bekend gemaakt dat Kroatië een "oorlogskabinet" heeft gevormd onder leiding van de huidige premier Manolic. De Kroatische Minister van Defensie heeft zelfs verzocht om interventie van de NAVO indien de JNA tegen zijn republiek optreedt.

Een omstandigheid die echter in de huidige omstandigheden tegen een dergelijke JNA-ingreep spreekt is het feit dat het presidium, de formele opperbevelhebber van de JNA, weer lijkt te functioneren en zich in zijn verklaring van gisteren uitgesproken heeft tegen het gebruik van geweld. De kans dat het presidium het bevel tot een grootschalige interventie in Kroatië zal geven, lijkt derhalve op korte termijn gering. Men zal in ieder geval de uitkomst van de maandag te beginnen onderhandelingen willen afwachten. Tegen deze achtergrond ligt het

voor de hand dat de legertop zich zal onthouden van een eigenmachtig optreden tegen Kroatië, hoezeer ook gelegitimeerd door eerdere presidiumuitspraken. Bovendien zou een dergelijke actie nieuw voedsel geven aan beschuldigingen dat het leger zich in feite achter Servië opstelt.

Indien het de komende dagen toch tot een JNA-interventie zou komen, ligt het voor de hand dat een dergelijk optreden in eerste instantie beperkt zal blijven tot de Kroatische gebieden waar de Serviërs de meerderheid vormen. In dat geval zal worden voorkomen dat de JNA zich moet begeven in een gebied met een vijandige bevolking, zoals de afgelopen maand in Slovenië het geval was. Bovendien zou een dergelijk optreden, tegen de achtergrond van het etnische geweld, kunnen worden gepresenteerd als een voortzetting van de tot nu toe gevolgde politiek om de strijdende partijen te scheiden. Als blijkt dat de tegenstellingen in Kroatië niet op politieke wijze zijn op te lossen, zou de legerleiding in een later stadium alsnog kunnen beslissen tot een grootschaliger optreden tegen de Kroatische autoriteiten en hun gewapende organen.

Conclusie/vooruitzicht

Het federale presidium lijkt in ieder geval voor het moment weer te functioneren. Op voorstel van de defensieleiding is besloten de JNA op korte termijn volledig uit Slovenië terug te trekken, hetgeen naar verwachting een inleiding zal vormen voor de uiteindelijke erkenning van de onafhankelijkheidsverklaring van Slovenië. De afscheiding van Kroatië blijft in de huidige omstandigheden voor Servië c.s. onaanvaardbaar. Het is denkbaar dat de krachtsverhoudingen in het presidium een verandering ten voordele van Servië zullen ondergaan.

Een JNA-ingrijpen tegen Kroatië behoort nog steeds tot de mogelijkheden, maar is op korte termijn minder waarschijnlijk geworden. Het is bovendien te verwachten dat een eventueel optreden beperkt zou blijven tot de gebieden waar Serviërs de meerderheid vormen. Indien echter de onderhandelingen over de toekomstige staatsinrichting van Joegoslavië vruchteloos blijken, is een meer uitgebreide militaire interventie alsnog mogelijk.